

KRUG PREGOVORA IZ DOHE I POLJOPRIVREDA

Krug pregovora iz Dohe posljednji je u nizu pregovora Svjetske trgovinske organizacije. Započeo je 2001. i obilježio početak novih pregovora u području poljoprivrede: članice WTO-a obvezale su se da će omogućiti znatna poboljšanja pristupa tržištu i postupno ukinuti sve oblike izvoznih subvencija u okviru domaće potpore s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene te da će voditi računa o tome da se zemljama u razvoju treba omogućiti posebno i drugačije postupanje.

PRAVNA OSNOVA

Članak 207. stavak 3. i članak 218.

UFEU-a. Okvir za aktualne pregovore o poljoprivredi utvrđen je člankom 20. Sporazuma o poljoprivredi iz Marakeša. Prema odredbama toga članka države članice WTO-a potvrđuju kako je smanjenje potpore i zaštite u poljoprivredi kontinuirani proces koji treba postupno provoditi. Povrh toga, člankom 20. točkom (d) utvrđuje se da bi pri pregovorima trebalo voditi računa i o nekomercijalnim pitanjima (kao što su zaštita okoliša, sigurnost hrane, ruralni razvoj, dobrobit životinja itd.) te o posebnom i prilagođenom postupanju u korist zemalja u razvoju.

KRUG PREGOVORA IZ DOHE: OD CANCÚNA DO BUENOS AIRESA

Na četvrtoj Ministarskoj konferenciji WTO-a, održanoj u Dohi (Katar) u studenom 2001., započeo je krug pregovora iz Dohe (poznat i kao „Razvojni program iz Dohe”).

A. Od Cancúna do Buenos Airesa

Dogovoreni se rokovi dosada uglavnom nisu poštovali. Ministarska konferencija održana 2003. u Cancúnu pokazala se kao neuspjeh. Tome je doprinijelo više čimbenika, naročito nedostatak političke volje za približavanje stajališta država članica ili pak nesuglasice oko „singapurskih tema”: trgovine i ulaganja, politike tržišnog natjecanja, transparentnosti javne nabave i olakšavanja trgovine. Ipak, iako su pitanja povezana s poljoprivredom bila veliki kamen spoticanja, zemlje u razvoju svojim su odbijanjem rasprave o singapurskim pitanjima dale odlučujući doprinos neuspjehu konferencije.

Proces je ponovno pokrenut početkom 2004., a rezultat je bio Okvirni sporazum Glavnog vijeća kojim su utvrđena ključna načela pregovaračkog postupka. Osim toga, tom su odlukom iz programa iz Dohe izostavljena tri singapurska pitanja. Tijekom Ministarske konferencije u Hong Kongu u prosincu 2005. djelomično su se smanjila razilaženja među državama članicama. Naposljetku, 2008. godine predstavljeni su

revidirani prijedlozi pregovaračkih postupaka, svojevrsan nacrt konačnog sporazuma o kojem bi se odlučivalo u Ženevi. „Paket iz srpnja 2008.“ (TN/AG/W/4/Rev. 3) odnosio se na sljedeće točke:

a. Domaća potpora

- „Ukupna domaća potpora s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene“ (narančasta kutija + plava kutija + klauzula *de minimis* (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) smanjila bi se za 75 % do 85 % za Uniju; za 66 % do 73 % za Sjedinjene Američke Države i Japan; za 50 % do 60% za ostale države članice (u razdoblju od pet godina za razvijene zemlje i osam godina za zemlje u razvoju). Neposredno smanjenje od 33 % primijenilo bi se na Sjedinjene Američke Države, Uniju i Japan, a od 25 % za ostale države članice.
- „Narančasta kutija“ (koja se još naziva i „zbirna mjera potpore“ (ZMP)) (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) ukupno bi se smanjila za 70 % za Uniju, za 60 % za Sjedinjene Američke Države i Japan te za 45 % za ostale. Za cijene i potpore po proizvodu odredila bi se gornja granica u visini prosjeka narančaste potpore zabilježene u razdoblju od 1995. do 2000.
- „Plava kutija“ (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) bi se ograničila na 2,5 % proizvodnje za razvijene zemlje te na 5 % za zemlje u razvoju, s gornjim granicama za svaki proizvod. (Napomena: te se granice više ne primjenjuju.)
- „Klauzula *de minimis*“ (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) ostala bi ograničena na 2,5 % proizvodnje za razvijene zemlje (sada je granica 5 %) te na 6,7 % (sada 10 %) za zemlje u razvoju (no nema smanjenja ako se potpora prvenstveno odnosi na proizvođače koji se bave proizvodnjom za vlastite potrebe).
- Uvjeti za „zelenu kutiju“ (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) postali bi stroži.

b. Pristup tržištima

- Carinske pristojbe smanjile bi se prema formuli kojom se predviđaju veća smanjenja za više tarife. Za razvijene zemlje smanjenja bi iznosila od 50 % (za tarife manje od 20 %) do 70 % (za tarife veće od 75 %), uz najmanje prosječno smanjenje od 54 % za razvijene zemlje te od 33,3 % do 44 – 48 % za zemlje u razvoju. Najmanje razvijene zemlje bile bi izuzete iz svakog smanjenja.
- Manja smanjenja primijenila bi se na „osjetljive proizvode“ (za sve zemlje) i „posebne proizvode“ (za zemlje u razvoju). Međutim, smanjenja primijenjena na osjetljive proizvode mogla bi se nadomjestiti povlaštenim tarifnim kvotama, a posebni bi se proizvodi mogli u potpunosti izuzeti iz smanjenja.
- „Posebna zaštitna klauzula“ (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) postupno bi se ukidala u razvijenim zemljama. Zemlje u razvoju imale bi novi mehanizam posebne zaštite koji bi se primjenjivao na 2,5 % tarifnih linija, što bi im omogućilo privremeno povećanje carinskih pristojbi kako bi se lakše suočile s povećanjem uvoza i smanjenjem cijena.

c. Izvozna konkurentnost

- Izvozne bi se subvencije (vidi informativni članak [3.2.7.](#)) ukinule, uključujući prikrivene subvencije u obliku izvoznih kredita u područjima kao što su državna izvozna poduzeća ili pomoć u hrani (osim pomoći u hitnim slučajevima).

Čelnik pregovora o poljoprivredi 6. prosinca 2008. predstavio je svoj zadnji revidirani nacrt pregovaračkih postupaka. Na temelju toga na devetoj Ministarskoj konferenciji održanoj u prosincu 2013. na Baliu izabrane su određene poljoprivredne teme kako bi se postigli djelomični dogovori. Konačno, na desetoj Ministarskoj konferenciji koja je održana u prosincu 2015. u Nairobiju sklopljen je sporazum.

B. Paket iz Nairobija (2015.)

Na ministarskoj konferenciji u Nairobiju donesene su četiri nove odluke o poljoprivredi, koje se odnose na:

- „izvozna konkurentnost”: tom su odlukom obuhvaćene izvozne subvencije kao i ostale vrste instrumenata s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene. U pogledu „izvoznih subvencija” od razvijenih zemalja traži se da ih odmah ukinu (osim nekih subvencija za prerađene proizvode koje se trebaju ukinuti do 2020.). Zemlje u razvoju također trebaju ukinuti sve vrste izvoznih subvencija do kraja 2023. Sporazum omogućuje da se ubrza ukidanje subvencija za pamuk.
- „držanje robnih zaliha u svrhu sigurnosti opskrbe hranom” u zemljama u razvoju: pod pritiskom zemalja skupine G33 (vidi u nastavku) na Ministarskoj konferenciji održanoj na Baliu članovi WTO-a složili su se da neće pravno osporavati te programe u svrhu sigurnosti opskrbe hranom. Novim tekstom produljuje se trajanje tog aranžmana dok se ne pronađe trajno rješenje;
- „pamuk”: novim se sporazumom propisuje da razvijene zemlje trebaju odobriti pristup tržištima bez uvoznih carina i kvota za pamuk iz manje razvijenih zemalja počevši od 1. siječnja 2016. Slične obveze poslije će preuzeti zemlje u razvoju te osobito Kina;
- „mehanizam posebne zaštite za zemlje u razvoju”: zemlje koje izvoze poljoprivredne proizvode (kao što su Australija, Brazil ili Sjedinjene Američke Države) i dalje se protive čak i privremenom povećanju carinskih pristojbi zemalja u razvoju kao odgovoru na nagla povećanja uvoza ili sniženja cijena. Novom je odlukom propisano da će te zemlje imati pravo na mehanizam posebne zaštite čija su osnova granične vrijednosti utemeljene na uvezenim količinama i cijenama.

Osim toga, paketom iz Nairobija pojednostavljena su povlaštena pravila o podrijetlu za najmanje razvijene zemlje i prošireno je trenutno izuzeće za usluge tih zemalja (do 31. prosinca 2030.).

Na Konferenciji u Nairobiju potvrđena je promjena pristupa u trgovinskim pregovorima davanjem prednosti djelomičnim dogovorima. Štoviše, u ministarskoj deklaraciji priznaje se da članovi WTO-a ne dijele mišljenje o pitanju nastavka trgovinskih pregovora u okviru strukture iz Dohe.

C. Buenos Aires (2017.)

Iako se očekivalo da će se na 11. ministarskoj konferenciji u Buenos Airesu postići znatan napredak u pogledu programa iz Dohe, ostvareni su tek skromni rezultati koji su se odnosili na obvezu da se nastavi s radom na nizu pitanja, među kojima su poljoprivreda (nisu izrađeni precizni programi rada) i razne izjave skupina zemalja o temama od općeg interesa.

STAJALIŠTA AKTERA WTO-A: TRENUTAČNO STANJE

- Europska unija oduvijek je prije svega zastupala tržišno usmjereniji multilateralni sustav trgovinske razmjene u okviru kojega se također skrbi o društvenoj, gospodarskoj i ekološkoj održivosti, na temelju nastojanja u području domaće potpore [reforma zajedničke poljoprivredne politike (vidi informativni članak [3.2.3.](#))] i pristup tržištima [(inicijativa „Sve osim oružja” (vidi informativni članak [5.2.3.](#)))]. Europska unija u više je navrata potvrdila svoju želju za ravnotežom pri provedbi reforme sustava poljoprivredne razmjene time što je osigurala posebno postupanje prema zemljama u razvoju i posebne obveze u korist osjetljivih proizvoda te time što uzima u obzir pitanja netržišnog karaktera. Najnovija inicijativa EU-a bio je zajednički prijedlog Unije i Brazila podnesen prije 11. Ministarske konferencije održane u Buenos Airesu u prosincu 2017., a odnosio se na postizanje dogovora o revizijama odredbi o domaćoj potpori poljoprivredi i rješavanje pitanja držanja robnih zaliha. Nakon što na konferenciji nije postignut dogovor o ograničavanju domaće potpore, povjerenica za trgovinu Cecilia Malmström javno je izjavila da žali zbog nedostatka multilateralnih rezultata te je pozvala na poduzimanje napora ususret predstojećoj ministarskoj konferenciji 2019.
- SAD usvaja vrlo kritičan pristup multilateralnim pitanjima te je, nakon što je vlast preuzela Trumpova administracija, okrenuo leđa svjetskim procesima upravljanja (na prvom mjestu WTO-u i klimatskom sporazumu COP21, koji je sklopljen u Parizu u prosincu 2016.). Smatra se da na posljednjoj Ministarskoj konferenciji u Buenos Airesu nije ostvaren napredak jer je SAD odbio razmotriti mogućnost pronalaženja trajnog rješenja pitanja držanja robnih zaliha, nakon čega su ostale članice WTO-a blokirale odluke o svim ostalim pitanjima.
- Kina, Indija i Rusija: Kina i Indija kao preduvjet za daljnje pregovore zahtijevaju ukidanje naknada za zbirnu mjeru potpore i zalažu se za jednake uvjete tržišnog natjecanja za sve članice WTO-a. Kina i Indija tvrde da EU, SAD i Kanada kontinuirano i u razinama daleko iznad praga koji se primjenjuje na zemlje u razvoju poljoprivrednicima daju subvencije s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene te stoga ukidanje naknada za zbirnu mjeru potpore smatraju početnom točkom pregovora, za razliku od EU-a koji ih samo nastoji smanjiti. Rusija je uoči 11. ministarske konferencije u Buenos Airesu podnijela: (1) novi prijedlog za postupno smanjenje i kasnije ukidanje posebnih mjera zaštite dozvoljenih na temelju Sporazuma o poljoprivredi; (2) nacrt odluke za pronalaženje „trajnog rješenja” pitanja držanja robnih zaliha u svrhu sigurnosti opskrbe hranom.
- Skupina Cairns, koja se sastoji od 17 zemalja izvoznica čiji je zajednički interes smanjivanje prepreka koje štete poljoprivredi, snažno kritizira razvijene zemlje koje

zadržavaju visoku razinu subvencija. Uoči 11. ministarske konferencije u Buenos Airesu ta je skupina predložila: (1) da se nad proizvodnjom i domaćom potporom provodi stroži nadzor kako bi se unaprijedio proces reforme; (2) da odredbe o proizvodnji i domaćoj potpori s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene imaju ograničavajući učinak i (3) da se riješi pitanje potpore usmjerene na samo neke proizvode.

- Zemlje skupine G10 (skupina razvijenih zemalja koje su neto uvoznice hrane, uključujući Japan, Norvešku i Švicarsku) zalažu se za novi okvir na temelju vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Nisu voljne raspravljati o potpori usmjerenoj na samo neke proizvode i ne žele prihvatiti duboke rezove u svojim subvencijama s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene.
- Zemlje u razvoju, koje predstavljaju tri četvrtine država članica WTO-a, nastoje zaštititi svoje usjeve i skreću pozornost na pitanja netržišnog karaktera (sigurnost opskrbe hranom, sredstva za život, siromaštvo, zapošljavanje u ruralnim područjima itd.). Također zahtijevaju poseban i različit pristup prilagođen njihovoj situaciji. Zemlje u razvoju su uoči konferencije u Buenos Airesu podnijele niz prijedloga za ograničavanje potpore s učinkom iskrivljavanja trgovinske razmjene i naknada za zbirnu mjeru potpore. Zemlje C-4 (Benin, Burkina Faso, Čad i Mali) posebno su pozvale na rezove u potpori koju razvijene zemlje izdvajaju za pamuk i koja ima učinak iskrivljavanja trgovinske razmjene.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Uzimajući u obzir obveze Komisije iz pregovaračkog mandata, Parlament je uvijek podržavao napore europskih predstavnika kako bi se krug pregovora iz Dohe nastavio te kako bi se postigao uravnotežen sporazum (rezolucije od 4. travnja 2006. (SL C 293 E, 2.12.2006.), od 9. kolovoza 2008. (SL C 9 , 15.1.2010.), od 16. prosinca 2009. (SL C 286 E, 22.10.2010.), od 14. rujna 2011. (SL C 51 E, 22.2.2011.), od 21. studenog 2013. ([T7-0511/2013](#)), od 26. studenoga 2015. (SL C 366, 27.10.2017.) i od 15. studenog 2017. ([P8_TA\(2017\)0439](#)).

Izaslanstvo EP-a sudjelovalo je na parlamentarnoj konferenciji WTO-a koja se održala na marginama 11. ministarske konferencije u Buenos Airesu u prosincu 2017.

Albert Massot / François Nègre
05/2019

